

Historie Centrální evidence vězňů

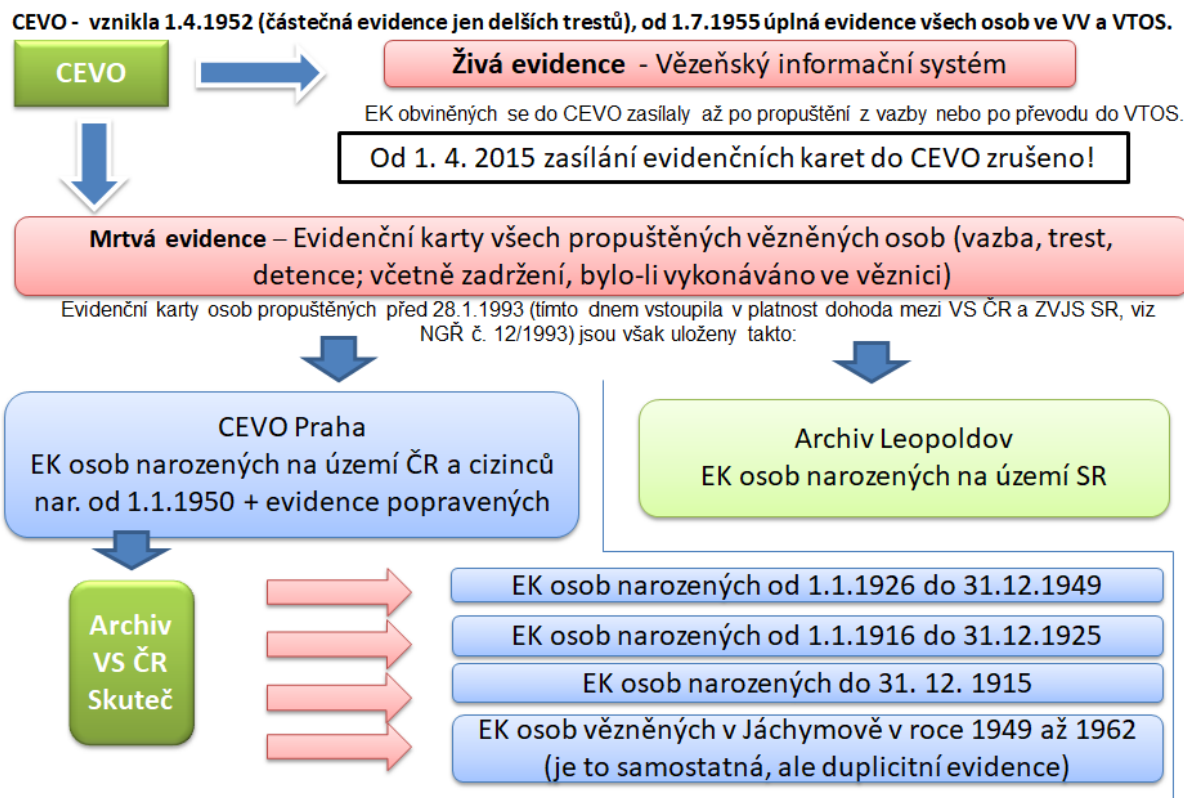
Po druhé světové válce se vězeňství nacházelo ve složité situaci, protože spadalo do pravomocí několika úřadů, resp. ministerstev. Jednak to bylo Ministerstvo spravedlnosti, jehož součástí bylo i **velitelství SVS (Sboru uniformované vězeňské stráže - jenž je možné označit za předchůdce dnešní Vězeňské služby České republiky)**. To dohlíželo na výkon trestu v trestních ústavech a soudních věznicích (A – krajská soudní věznice, B – okresní soudní věznice s větší kapacitou, C – okresní soudní věznice s malou kapacitou) a justičních státcích. Jednak to bylo Ministerstvo vnitra, které vykonávalo své pravomoci nad pracovními tábory a věznicemi StB a Ministerstvo národní obrany, které dohlíželo na vězeňství vojenské.

V celém Československu bylo asi 460 vězeňských zařízení a např. 31. 12. 1952 bylo v těchto zařízeních 14 489 obviněných a 31 532 odsouzených, tj. celkem 46 021 vězňů (nejvyšší stav vězňů v celé poválečné historii). Od počátku roku 1952 byly zahájeny přípravy ke sjednocení vězeňství do pravomocí Ministerstva národní bezpečnosti. Proces vyvrcholil na počátku září, kdy se ústředním vězeňským orgánem stala **Správa nápravných zařízení (SNZ) Ministerstva národní bezpečnosti** a následovalo převedení příslušníků SVS do Sboru národní bezpečnosti, a to s účinností od 1. ledna 1953. Přestože se jednalo o krok směřující k sovětizaci celého systému a jeho využití jako jedné z represivních složek státu, které se staly mocenským pilířem nového režimu, byly přijaty určité správné zásady, jejichž cílem se stalo zajištění jednotné praxe.

Jedním z přijatých opatření bylo i zavedení Centrální evidence vězňů „Rozkazem ministra národní bezpečnosti o zřízení ústřední a ústavní evidence vězňů a o jejím vedení“ z 1. dubna 1952. Do té doby byla evidence vedena na kriminální ústředně v Praze a kriminální úřadovně v Bratislavě. První léta nového evidenčního systému byla poznamenána velkou nespolehlivostí, což dokazuje i neúplnost karet z tohoto období (zejména u krátkých trestů). K pozitivní změně došlo až v roce 1955. Vězeňství se dostává do resortu Ministerstva vnitra. V červenci 1955 vyšla směrnice MV č. 127 o vedení evidence při výkonu vazby a trestu odnětí svobody, kterou v říjnu doplnila ještě „Směrnice o registraci a evidenci obviněných osob a vyšetřovacích svazků v součástech MV“. Teprve od tohoto roku je možné hovořit o bezproblémovém chodu evidence vězňů. Evidence byla postavena na používání evidenčních karet, které se vyplňovaly při vzetí do vazby nebo trestu a které se odesílaly do centra na Správu nápravných zařízení. Jejich zhotovování bylo zrušeno novým nařízením o činnostech při správě evidence vězňů, tj. ke dni 15. 3. 2015. Od roku 1955 do tohoto data tak mají všechny osoby, které byly vězněny, v Centrální evidenci vězňů příslušné evidenční záznamy.

Osoby dříve narozené na území Slovenské republiky mají tyto záznamy v archivu v Leopoldově, protože až do rozdělení ČSFR (do roku 1993) se evidenční karty po propuštění osob rozdělovaly podle místa narození (narození v SR – Leopoldov, narození v ČR a v cizině – Praha). Od roku 1993 se evidenční karty ukládají v té evidenci, resp. republice, ve které byly osoby vězněny. Pokud byla osoba vězněna vícekrát, karty se spojovaly a je tak přehled o všech jejich pobytech za mřížemi (obdobu RT) (NGŘ 12/1993 dohoda se ZVJS SR).

Evidenční karty byly z důvodu omezené kapacity evidence předávány do archivu ve Skutči. Jak jsou dnes evidenční karty uloženy, resp. archivovány, vidíte na obrázku.

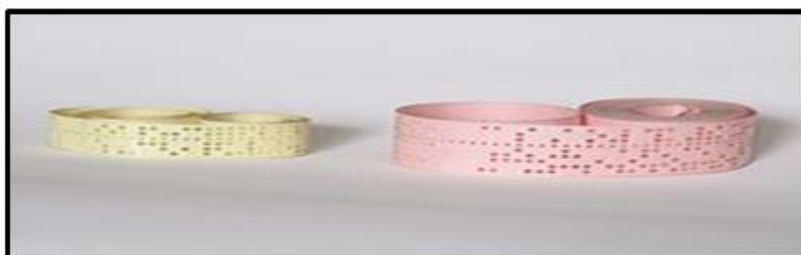
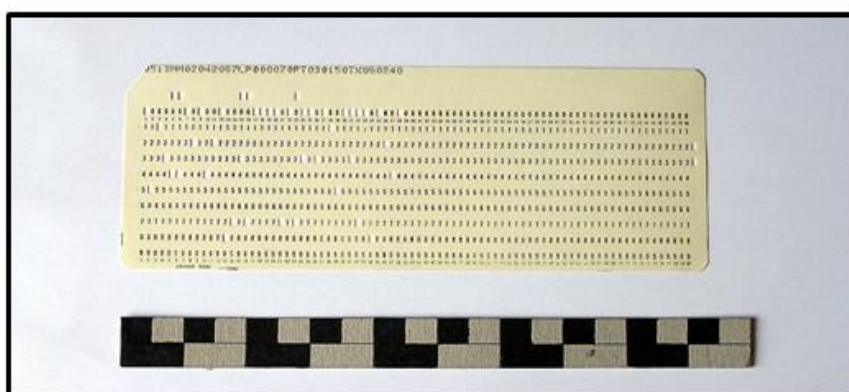

V roce 1968 přešlo vězeňství do resortu Ministerstva spravedlnosti, kde je až do dneška. Do jeho pravomocí tak přešel Sbor nápravné výchovy Ministerstva vnitra, který vznikl na základě přijetí zákona č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, ale byl nově postaven na federálních základech (SNV ČSR a SNV SSR a řídicí správy SNV v Praze a Bratislavě). V té době bylo k 1. 1. 1968 vězněno na území České republiky 23.934 vězňů (2 999 obviněných, 20 935 odsouzených). U vězeňských zařízení se od té doby používaly jen dva pojmy – věznice (výkon vazby) a nápravně výchovný ústav (výkon trestu). V roce 1992 na základě zákona č. 555/1992 Sb. vzniká Vězeňská služba České republiky, jejíž součástí je i justiční stráž. Zavádí se nová terminologie (NVS – typ věznice, věznice - vazební věznice a nápravně výchovné ústavy - věznice, později i ústav pro výkon zabezpečovací detence).

Využívání technických prostředků na úseku evidence a statistiky

Technický pokrok se projevoval i v podmínkách vězeňství, i když někdy s určitým zpožděním. Začínalo se přístrojem na líh, kde se točilo klikou a za použití tzv. kovolistů.

V roce 1975 se začalo s využíváním děrných štítků. Štítky se zpracovávaly 1 x za měsíc, tedy každý měsíc byl k dispozici aktuální stav vězňených osob. Statistické rozbory se dělaly za každé čtvrtletí. Zpracování děrných štítků dělalo Ministerstvo vnitra. Systém byl však využíván jen pro statistické účely. Technický pokrok se bohužel vyhýbal Centrální evidenci vězňů. Počítače byly ještě v plenkách. Přesto tehdejší vnitřní odbor v průběhu 80. let rozjel systém, jehož výsledkem bylo zajištění okamžitého přehledu o osobách, které byly přijaty do výkonu vazby nebo trestu přesto, že evidenční karty byly do Centrální evidence vězňů zaslány poštou nebo kurýrem. Systém využíval dálnopisu, při jehož příjmu

vznikala děrná páska a počítače SM 3 (sovětské výroby), který tehdy fungoval na Správě SNV. Příjmové věznice dostaly nařízením stanovenou pevnou strukturu pro uvádění nových přírůstků (zadržení, obvinění, odsouzení) a propuštění. V té době se běžně vykonávalo zadržení ve věznicích (orgány policie měly nedostatek cel předběžného zadržení). Toto hlášení příjmové věznice zpracovávaly do 7.00 hodiny ráno. Poté do 11.00 hodin

tato hlášení zaslaly dálnopisem na ústřednu věznice Pankrác, kde ze všech hlášení vznikla děrná páska. Děrná páska se vzala a odnesla se na počítač, který údaje z děrné pásky přenesl na samolepící štítky. Pak evidence dostala tyto samolepící štítky a urychleně je nalepila na malé evidenční karty (alfabetky), podle kterých se lustrovalo, jež potom byly založeny do živého stavu. Znamenalo to, že na odpolední telefonickou lustraci, která začínala v 14.00 hodin, byly v živé evidenci založeny štítky osob, které nastoupily týž den do 7.00 hodiny ráno. Téměř ideální stav, který máme dnes. V té době činili denní přírůstky v celé České republice 100 až 110 osob. Tento systém fungoval až do doby, kdy byly ve vězeňství ve velkém nasazeny telefaxy. Děrné štítky se přestaly používat v 80. letech. Poté se statistické informace o vězňených osobách pomocí tzv. statistických listů nahrávaly na magnetické pásky již zmiňovaným počítačem SM 3, přičemž aktualizaci vždy provádělo Ministerstvo vnitra. Tak to pokračovalo až do roku 1991, kdy došlo ke změně počítačové techniky na Ministerstvu vnitra, a program sběru statistických dat byl bez náhrady ukončen. Z toho důvodu nejsou zpracované statistické výroční zprávy za rok 1991 a 1992. Nová éra začala až s přípravou programu RVOS (Registr vězňených osob). V letech 1992 a 1994 zažívala Vězeňská služba České republiky velký rozmach v používání počítačů. Začal se tvořit nový program, který byl určen nejen pro statické účely ale také i pro evidenci vězňených osob.

RVOS (Registr vězněných osob)

Program RVOS, který byl určen je pro potřeby správních oddělení se uváděl do praxe v letech 1995 až 1996 (věznice nenajížděly na systém najednou, nýbrž postupně a bylo to v závislosti na tom, zda již měly vybudovanou počítačovou síť či nikoli). V roce 1997 byl RVOS na všech věznicích a pomocí sítí byly jednotlivé věznice propojeny s Centrální evidencí vězněných osob. Program RVOS zjednodušil plánování a realizaci eskort (např. se v systému tiskly eskortní příkazy) a byl rychlý na lustraci. Jenže počítačová technika se vyvíjela (a stále se vyvíjí) velkým tempem a rovněž i jiné služby ve Vězeňské službě České republiky chtěli využívat počítačovou techniku pro svou praxi. Proto byla s firmou Microsoft zahájena příprava nového komplexního Vězeňského informačního systému.

VIS (Vězeňský informační systém)

Program byl spuštěn k 1. 7. 2006. Před spuštěním VIS byla provedena migrace dat, tj. byly do VIS převedeny veškerá data z programu RVOS. Máme tak v informačním systému minulost přibližně od roku 1996. Za korektní považujeme data až od roku 2008.

CENTRÁLNÍ EVIDENCE VĚZNĚNÝCH OSOB

V roce 1993 vstoupila Česká republika do Rady Evropy, která je mezivládní organizací, jejímiž hlavními cíli mimo jiné jsou:

- ochrana lidských práv a pluralitní demokracie,
- hledání řešení problémů, kterými jsou evropské společnosti nuceny čelit (např. národnostní menšiny, xenofobie, ochrana životního prostředí, bioetika, AIDS, drogy atd.),
- rozvíjení spolupráce v oblasti politiky a legislativy.

Vstupem do této organizace se Česká republika zavázala rovněž plnit doporučení, která tato organizace přijala. Jedním z nich jsou Evropská vězeňská pravidla, která přijal výbor ministrů Rady Evropy dne 12. 2. 1987. Mají sice charakter mezinárodního dokumentu tzv. soft law (měkkého práva), tedy nejsou bezprostředně vynutitelná, nicméně to je soupis standardu zacházení s vězněnými osobami a záruk jejich práv. Důležitá, z těchto pravidel z hlediska správních činností, je kapitola „Správa vězeňských ústavů“ a jejich zásady:

- nikdo nesmí být přijat do vězeňského ústavu bez platného písemného nařízení o výkonu vazby nebo trestu,
- podstatné údaje o umístění a přijetí se na základě znění písemného nařízení neprodleně zaznamenají,
- na všech místech, kde jsou vězněny osoby, musí být uchovány v úplnosti a na bezpečném místě údaje o identitě vězně, důvody pro umístění a kompetentní orgán, který o umístění rozhodl, den a hodina přijetí a propuštění.

Vezmeme-li za základ tyto pravidla, můžeme si definovat evidenci vězňených osob jako jednotně zavedený a v praxi používaný způsob zaznamenávání údajů o vězňených osobách v evidenčních pomůckách, dokumentech a ve Vězeňském informačním systému tak, aby v každé vazební věznici, věznici a detenčním ústavu byly o každé vězňené osobě v úplnosti a na bezpečném místě vedeny tyto základní údaje:

- údaje o identitě osoby,
- důvody jejího umístění ve vazební věznici, věznici nebo detenčním ústavu a kompetentní orgán, který o umístění rozhodl,
- den a hodina přijetí a den a hodina propuštění.

Hovoříme-li obecně o evidenci vězňených osob, jde samozřejmě i o evidence na jednotlivých organizačních jednotkách Vězeňské služby České republiky. Hovoříme-li však o Centrální evidenci vězňených osob („CEVO“), je tím myšlena evidence na Generálním ředitelství Vězeňské služby České republiky.

Existence Centrální evidence vězňených osob se odvíjí od ustanovení hlavy páté zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě České republiky a justiční strážci, „vedení evidence osob ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody“. V dřívějším období byla činnost CEVO upravena jen interními předpisy.